

ΕΝΑ

Ινστιτούτο
Εναλλακτικών
Πολιτικών

ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΚΗ
ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ &
Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ
ΚΙΝΗΜΑΤΩΝ ΣΕ ΑΥΤΗ

ΝΕΛΛΗ ΠΑΛΑΜΙΤΗ
Δικηγόρος με ειδίκευση
σε θέματα περιβάλλοντος & χωροταξίας

ΕΝΑ

Ινστιτούτο
Εναλλακτικών
Πολιτικών

ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΚΗ
ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ &
Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ
ΚΙΝΗΜΑΤΩΝ ΣΕ ΑΥΤΗ

ΝΕΛΛΗ ΠΑΛΑΜΙΤΗ

Δικηγόρος με ειδίκευση
σε θέματα περιβάλλοντος & χωροταξίας

Παρατηρητήριο Βιώσιμης Ανάπτυξης ΕΝΑ

Φεβρουάριος 2021

Στις 3 Φεβρουαρίου 2021, το Διοικητικό Πρωτοδικείο του Παρισιού εξέδωσε μια πρωτότυπη για την περιβαλλοντική νομολογία δικαστική απόφαση με την οποία το γαλλικό κράτος καταδικάστηκε στην αποκατάσταση της ηθικής βλάβης περιβαλλοντικών οργανώσεων και πολιτών που προσέφυγαν ενώπιόν του, εξαιτίας της παράλειψής του να προβεί στη λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, και δη, για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου¹. Επίσης, το Δικαστήριο διέταξε τη γαλλική Διοίκηση σε συμμόρφωση και συγκεκριμένα στην προσκόμιση εντός δύο μηνών των μέτρων ή άλλως κανονιστικών ρυθμίσεων που το γαλλικό κράτος όφειλε να υιοθετήσει για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στη γαλλική επικράτεια. Η απόφαση αυτή απηχεί συνολικότερα τις πολιτικές διεργασίες σχετικά με την ενίσχυση της δεσμευτικότητας των κλιματικών υποχρεώσεων των κρατών με κορυφαία τη διαμόρφωση και ψήφιση του Ευρωπαϊκού Κλιματικού Νόμου με στόχο την επίτευξη της κλιματικής ουδετερότητας έως το 2050.

ΔΙΕΚΔΙΚΩΝΤΑΣ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΣΕ ΕΝΑ ΥΓΙΕΣ ΚΑΙ ΙΣΟΡΡΟΠΗΜΕΝΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Οι περισσότερες από τις περιβαλλοντικές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στη χώρα², καθώς και περί τους 2.300.000 πολίτες ζήτησαν την καταδίκη του γαλλικού κράτους για παράλειψη εκπλήρωσης των θεσμοθετημένων στόχων της περιβαλλοντικής, και δη κλιματικής νομοθεσίας, και πιο συγκεκριμένα των διατάξεων της εθνικής νομοθεσίας, και πιο ειδικά της συνταγματικής *Χάρτας του Περιβάλλοντος*, σύμφωνα με την οποία το κράτος υπόκειται στη γενική υποχρέωση της λήψης μέτρων κατά της κλιματικής αλλαγής. Η υποχρέωση αυτή ερείδεται αφενός στο άρθρο 1 της Χάρτας και στο «δικαίωμα του καθενός να διαβιεί εντός ενός ισορροπημένου και υγιούς περιβάλλοντος», αφετέρου στο προηγούμενο άρθρο και στο άρθρο 2 αυτής και στην «πρόληψη για προστασία και διαφύλαξη του περιβάλλοντος» που εφαρμόζεται και ισχύει υπό το φως των διεθνών κανονιστικών δεσμεύσεων της χώρας, και πιο συγκεκριμένα της Σύμβασης -

¹ <https://reporterre.net/Affaire-du-siecle-1-Etat-condamne-pour-inaction-climatique>

² Και ειδικότερα οι : Oxfam France, Notre affaire à tous, la Fondation pour la nature et l'Homme et Greenpeace France, France Nature Environnement, Fondation Abbé Pierre, Fédération nationale de l'agriculture biologique, l'Association Initiatives pour le climat et l'énergie, l'Association nationale pour la protection des eaux et rivières.

Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την αλλαγή του Κλίματος του 1992³ και της Συμφωνίας των Παρισίων του 2015 για την Κλιματική Αλλαγή⁴.

Οι περιβαλλοντικές οργανώσεις και πολίτες της χώρας υποστήριξαν ότι η εν λόγω πολιτειακή παράλειψη συνιστά *οικολογική βλάβη* και αιτήθηκαν την επιδίκαση αποζημίωσης υπέρ τους, σύμφωνα με τις διατάξεις περί αδικοπραξίας⁵ σε συνδυασμό με τις διατάξεις περί αστικής ευθύνης του Δημοσίου⁶. Εκ μέρους του γαλλικού κράτους κατατέθηκε στο Δικαστήριο υπόμνημα σαράντα σελίδων προς υποστήριξη των θέσεων της Διοίκησης των οποίων οι περιβαλλοντικές οργανώσεις υπεραμύνθηκαν με την κατάθεση έκθεσης - υπομνήματος που συμπεριελάμβανε περί τις εκατό (100) μαρτυρίες περιπτώσεων αποδεδειγμένων βλαβών - «*θυμάτων*» της κλιματικής κρίσης⁷.

³ Υπογράφηκε από 154 χώρες και την Ε.Ε. τον Ιούνιο του 1992 στο Ρίο και προέβλεψε την υποχρέωση να θεσπίσουν εθνικά προγράμματα για τον περιορισμό των εκπομπών των αερίων που προκαλούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου, δίχως, ωστόσο, να θέτει νομικά δεσμευτικές υποχρεώσεις. Η Ελλάδα επικύρωσε τη Σύμβαση με το Ν.2205/1994 (Α'60), βλ. και <https://ypen.gov.gr/perivallon/klimatiki-alla-gi/diethneis-diapragmatefseis/symvasi-plaisio-ton-ie-gia-tin-klimati/>

⁴ Αποτελεί την πρώτη οικουμενική, νομικά δεσμευτική παγκόσμια συμφωνία για το κλίμα. Υπογράφηκε στις 22 Απριλίου 2016 και κυρώθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση στις 5 Οκτωβρίου 2016, βλ. και <https://eur-lex.europa.eu/content/paris-agreement/paris-agreement.html?locale=el>

⁵ Στο ελληνικό δίκαιο και πιο συγκεκριμένα στη διάταξη 914 του Αστικού Κώδικα η έννοια της αδικοπραξίας θεμελιώνεται ως «παράνομη και υπαίτια πράξη» που συνεπάγεται υποχρέωση αποζημίωσης του προσώπου σε βάρος του οποίου αυτή έλαβε χώρα. Μάλιστα, η παρανομία πρέπει να βρίσκεται σε αιτιώδη συνάφεια με τη ζημία που έχει επέλθει, ενώ αιτιώδης σύνδεσμος δεν αποκλείεται να υφίσταται, ακόμη κι αν η ζημία επέλθει μελλοντικά, το οποίο και συμβαίνει συνηθέστερα στην περίπτωση της περιβαλλοντικής βλάβης, όπου το αποτέλεσμα συχνά αναφέρεται στο μέλλον και είναι ορατό μακροχρόνια (βλ. Καράκωστας Ι., «Περιβάλλον & Δίκαιο», Σάκκουλας 2006, σ.149).

⁶ Τόσο στο γαλλικό όσο και στο ελληνικό δίκαιο (ΕισΝΑΚ105) η ανυπαίτια ενέργεια, εφόσον είναι αντικειμενικά παράνομη, θεμελιώνει αστική ευθύνη του κράτους. Δηλαδή, η αστική ευθύνη λόγω αδικοπραξίας δημόσιου οργάνου είναι αντικειμενική, σε αντιδιαστολή με αυτή του ιδιωτικού δικαίου η οποία είναι *υποκειμενική*.

⁷ «Le 23 juin 2020, à la fin du délai imparti, l'État avait répondu à l'Affaire du siècle en déposant un mémoire en défense de quarante pages. Le 3 septembre 2020, les organisations ont contre argumenté avec un mémoire en réplique et y ont joint une centaine de témoignages de victimes de la crise climatique ».

ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΤΥΠΗ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

Το Διοικητικό Πρωτοδικείο του Παρισιού διαπίστωσε, πράγματι, την ύπαρξη *οικολογικής ζημίας*⁸ από την παράλειψη της γαλλικής Πολιτείας να προβεί στη λήψη συγκεκριμένων μέτρων για τη μείωση των εκπομπών αερίου του θερμοκηπίου. Μη δυνάμενο να προσδιορίσει εκ του φακέλου δικογραφίας τα μέτρα που η γαλλική Πολιτεία όφειλε να αναλάβει για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, διέταξε τη γαλλική Διοίκηση σε *συμμόρφωση* και συγκεκριμένα στην προσκόμιση των στοιχείων εκείνων, και δη των μέτρων - κανονιστικών ρυθμίσεων, που το γαλλικό κράτος όφειλε να υιοθετήσει για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στη γαλλική επικράτεια και εντός συγκεκριμένων χρονικών προθεσμιών (2 μήνες από την ημερομηνία της δικαστικής απόφασης).

Πρόσθετα, το Δικαστήριο εκτίμησε ότι η οικολογική βλάβη πρέπει να αναχαιτιστεί και να αποκατασταθεί *in natura*⁹, καθώς δεν συνιστά προσωπική ζημία ενός ιδιώτη, λόγος για τον οποίο μάλιστα δεν επιδίκασε χρηματική αποζημίωση στις αιτούσες οργανώσεις και στους αιτούντες πολίτες. Ωστόσο, το δικαστήριο καταδίκασε το γαλλικό κράτος στην αποκατάσταση της ηθικής βλάβης των αιτούντων με την καταβολή αποζημίωσης του, ελάχιστου πλην ιδιαίτερα συμβολικού, ποσού του ενός ευρώ (1€).

⁸ Ως οικολογική ή περιβαλλοντική βλάβη νοείται κάθε ρύπανση ή υποβάθμιση του περιβαλλοντικού συστήματος, σύμφωνα με τις αρχές της Κοινοτικής Οδηγίας 85/337/ΕΟΚ. Σύμφωνα με τη διάταξη της παρ.2 του άρθρου 2 του εθνικού ν.1650/1986, ως «ρύπανση» νοείται η παρουσία στο περιβάλλον ρύπων, δηλαδή κάθε είδους ουσιών, θορύβου, ακτινοβολίας ή άλλων μορφών ενέργειας σε ποσότητα, συγκέντρωση ή διάρκεια που μπορούν να προκαλέσουν αρνητικές επιπτώσεις στην υγεία, στους ζωντανούς οργανισμούς και στα οικοσυστήματα ή υλικές ζημιές και γενικά να καταστήσουν το περιβάλλον ακατάλληλο για τις επιθυμητές χρήσεις του, ενώ σύμφωνα με τη διάταξη της παρ.4 του ίδιου άρθρου, ως «υποβάθμιση» νοείται η πρόκληση από ανθρώπινες δραστηριότητες ρύπανσης ή οποιαδήποτε άλλη μεταβολή στο περιβάλλον, η οποία είναι πιθανό να έχει αρνητικές επιπτώσεις στην οικολογική ισορροπία, στην ποιότητα και στην υγεία των κατοίκων, στην ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά και στις αισθητικές αξίες (αντίστοιχα, σχετ. με «*préjudice écologique*», βλ. γαλλικό Αστικό Κώδικα, n° 2016-1087 : «*..une atteinte non négligeable aux éléments ou aux fonctions des écosystèmes ou aux bénéfices collectifs tirés par l'homme de l'environnement...*»).

⁹ Σύμφωνα με τη θεωρία, η εν λόγω επαναφορά επιτελείται μέσω *πρωτογενούς αποκατάστασης*, δηλαδή μέσω μέτρων που έχουν ως αποτέλεσμα την επαναφορά των φυσικών πόρων που υπέστησαν ζημία στην ή προς την αρχική τους κατάσταση.

Ωστόσο, το δικαστήριο καταδίκασε το γαλλικό κράτος στην αποκατάσταση της ηθικής βλάβης¹⁰ των αιτούντων με την καταβολή αποζημίωσης του, ελάχιστου πλην ιδιαίτερα συμβολικού, ποσού του ενός ευρώ (1€).

Η ιστορικότητα και πρωτοτυπία της εν λόγω δικαστικής απόφασης του γαλλικού δικαστηρίου έγκειται στο ότι η γαλλική Πολιτεία καταδικάστηκε για παράνομη παράλειψη ανάληψης μέτρων κατά της κλιματικής αλλαγής, παράλειψη η οποία προκύπτει από γενικές διατάξεις διεθνών συνθηκών και συμφωνιών - που καταρχήν δεν είναι δεσμευτικές - και ερμηνεύθηκε ως δεσμευτική, σύμφωνα με διάταξη της εθνικής γαλλικής νομοθεσίας η οποία κάνει ρητή αναφορά στη Σύμβαση για το κλίμα του ΟΗΕ (1992) και στη συμφωνία του Παρισιού (2015).

Το γαλλικό δικαστήριο υπήρξε, λοιπόν, γνήσια δικαιοπλαστικό και προστατευτικό της διαφύλαξης του έννομου αγαθού του περιβάλλοντος και του δικαιώματος του πολίτη να διαβιώνει υγιώς και ισορροπημένα εντός αυτού (δηλ. του φυσικού περιβάλλοντος), αποσπώντας δίκαια τον τίτλο της «υπόθεσης του αιώνα» που του αποδόθηκε από τους γαλλικούς νομικούς, δημοσιογραφικούς, περιβαλλοντικούς και ακτιβιστικούς κύκλους και οργανώσεις. Και τούτο μάλιστα, εν μέσω μιας πραγματικότητας στην οποία οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής βαίνουν ολοένα και περισσότερο οξυνόμενες και η νομική (ή μη) δεσμευτικότητα των κλιματικών υποχρεώσεων των κρατών έχει τεθεί στο επίκεντρο των διεθνών και ευρωπαϊκών ζυμώσεων¹¹. Δημιουργεί, ως εκ τούτου, ένα σπουδαίο νομολογιακό προηγούμενο σε ευρωπαϊκό έδαφος.

Το προηγούμενο αυτό θα μπορούσε να έχει θετικό αντίκτυπο τόσο στο πεδίο της ενθάρρυνσης της προσφυγής των περιβαλλοντικών οργανώσεων και της κοινωνίας των πολιτών στη δικαιοσύνη αναφορικά με τις υποχρεώσεις της Πολιτείας να λαμβάνει μέτρα αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής όσο και στο πεδίο της διαπλαστικότητας και νομολογιακής τόλμης του Έλληνα δικαστή που τυχόν κληθεί να επιλύσει παρόμοιες ένδικες διαφορές.

¹⁰ Η χρηματική ικανοποίηση της ηθικής βλάβης (ΑΚ59) επιβάλλεται σύμφωνα με τη συνταγματική επιταγή περί προστασίας της αξίας του ανθρώπου και της προσωπικότητας (2 παρ.1Σ και 5 παρ.1 Σ), έκφραση της οποίας είναι το δικαίωμά του στο περιβάλλον (24 παρ.1 Σ και ΑΚ57).

¹¹ Ο Κανονισμός για τον Ευρωπαϊκό Κλιματικό Νόμο επιδιώκει να αποτυπώσει με νομικά δεσμευτικό τρόπο τον κεντρικό στόχο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, δηλαδή την επίτευξη της κλιματικής ουδετερότητας ως το 2050, καθιστώντας την Ευρώπη την πρώτη κλιματικά ουδέτερη ήπειρο στον κόσμο.

Εντέλει, η εν λόγω εξέλιξη δίκαια θα ενθαρρύνει τους Ευρωπαίους πολίτες να εξασκούν το δικαίωμά τους στη δικαστική προστασία¹² για την υπεράσπιση του κοινωνικού - ανθρώπινου δικαιώματός τους στο περιβάλλον.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ

Στην Ελλάδα, το Ε' Τμήμα του Συμβουλίου της Επικρατείας είναι γνωστό για την παραγωγή μιας πλούσιας και ριζοσπαστικής φιλοπεριβαλλοντικής νομολογίας ήδη από τη δεκαετία του 1980^{13 14}, όταν καλείτο να επιλύσει συγκρούσεις συνταγματικών δικαιωμάτων υπό το φως της κοινοτικής περιβαλλοντικής αρχής της αειφορίας, η οποία θεσμοθετήθηκε στο διεθνές στερέωμα το 1972. Πιο συγκεκριμένα, από το 1975 στην περιβαλλοντική νομολογία του Ε' Τμήματος του Συμβουλίου της Επικρατείας κυρίαρχα ήταν τα εξής δύο δίπολα: το δικαίωμα στο περιβάλλον, που εμφανίζεται στην πρώτη περίπτωση, ως αντιπαραθετικό με το δικαίωμα στην ιδιοκτησία¹⁵ και, στη δεύτερη περίπτωση, ως αντιπαραθετικό με το δικαίωμα στην εργασία και την ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας. Η σύγκρουση των ανωτέρω επιλύεται, λοιπόν, στον δικανικό συλλογισμό του Ε' Τμήματος του Συμβουλίου της Επικρατείας της δεκαετίας του 1990 υπό το φως της κοινοτικής αρχής της αειφορίας που γίνεται συνώνυμη με την έννοια του δημόσιου συμφέροντος. Και αυτό με τη σειρά του γίνεται αντιληπτό ως αναγνώριση της προστασίας του περιβάλλοντος ως υπέρτερης έναντι της προστασίας της ιδιοκτησίας ή της οικονομικής ανάπτυξης. Η κοινοτική αρχή της αειφορίας διαμορφώνει νομολογία για μία ολόκληρη δεκαετία, ενώ θεσμοθετείται ρητά στην εθνική έννομη τάξη, και δη στο Σύνταγμα, με την αναθεώρηση του άρθρου 24 του 2001 ως πανηγυρική ενσωμάτωση των εξελίξεων που είχαν ήδη συντελεστεί σε νομολογιακό επίπεδο¹⁷.

¹² Άρθρο 6 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

¹³ Παπακωνσταντίνου Α., «Δικαστικός ακτιβισμός και Σύνταγμα. Το παράδειγμα της περιβαλλοντικής νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας», στο «Δίκαιο και Περιβάλλον», Φεβρουάριος 2006.

¹⁴ Περισσότερες οι ένδικες περιπτώσεις (Σκουριές Χαλκιδικής, Λαγανάς Ζακύνθου, Κόστα Ναβαρίνο), για τις οποίες αποδόθηκε, στο αρμόδιο Τμήμα του ΣτΕ, ο χαρακτηρισμός περί «ακτιβιστικής» διάθεσης.

¹⁵ Άρθρο 18Σ.

¹⁶ Άρθρα 22 και 106Σ.

¹⁷ Παπαπετρόπουλος Α., «Χωροταξικός Σχεδιασμός και βιώσιμη ανάπτυξη», Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2009, σ. 117.

Βέβαια, η ανωτέρω τάση ανακόπτεται άρδην και εμφανώς όταν επέρχεται η οικονομική κρίση του 2008, οπότε και οι ένδικες συγκρούσεις έννομων αγαθών επιλύονταν υπέρ του δικαιώματος στην ιδιοκτησία ή στην ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας, ως δικαιώματος «υπέρτερου δημοσίου συμφέροντος¹⁸».

Σήμερα, που η νέα οικονομική κρίση της πανδημίας και οι ραγδαίες και δυσμενείς επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής είναι ολοφάνερες στην καθημερινότητα του ανθρώπου, απαιτείται επαναπροσδιορισμός των προτεραιοτήτων, προκειμένου να περιωθούν η υγιής και αξιοπρεπής διαβίωση του ανθρώπου και, ως απόρροια του ανωτέρω, το βιοτικό επίπεδο και η πρόσβασή του στα υλικά αγαθά. Είναι, δηλαδή, αναγκαίο η πολιτική για την οικονομία να σχεδιάζεται με τρόπο που να υπερβαίνει τις αντιθέσεις μεταξύ της περιβαλλοντικής και οικονομικής διάστασης ενσωματώνοντας και συμφιλιώνοντας τις τρεις διαστάσεις της αναπτυξιακής διαδικασίας (οικονομική, κοινωνική, περιβαλλοντική) βάσει των αρχών που διέπουν και τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης του Ο.Η.Ε.

Η ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΚΙΝΗΜΑΤΩΝ

Για τον παραπάνω σκοπό, η ενεργοποίηση της κοινωνίας και η καταπολέμηση των νοοτροπιών ανάθεσης και επανάπαυσης είναι προαπαιτούμενη. Απαιτούμενη είναι, επίσης, η δημιουργία θεσμών σχεδιασμού δημόσιων πολιτικών οι οποίοι να έχουν και συμμετοχικό χαρακτήρα¹⁹. Στο γαλλικό οικολογικό ένθετο γράφτηκε ότι την ημέρα της δημοσίευσης της παραπάνω δικαστικής απόφασης «είμαστε 2.300.000 άνθρωποι που κερδίσαμε. Η απόφαση αυτή σημαίνει τη λήξη των όποιων σχετικών διαβουλεύσεων και την επίσημη, και από τη δικαστική εξουσία της χώρας, διαβεβαίωσή μας ότι το κράτος δεν έκανε αρκετά για να αντιμετωπίσει την κλιματική αλλαγή». Η εν λόγω απόφαση είναι ιστορική, όμως πρέπει να σημειωθεί ότι προ της άσκησης της συλλογικής προσφυγής ενώπιον της δικαιοσύνης διέρρευσε ψήφισμα, για τον ανωτέρω σκοπό και διεκδίκηση, που έλαβε ένα εκατομμύριο υπογραφές μέσα σε 48 ώρες και ξεπέρασε τα δύο εκατομμύρια υπογραφές σε λιγότερο από 3 βδομάδες, γεγονός αποδεικτικό του κοινωνικού αντίκτυπου που δεν μπορεί να μην έτυχε της προσοχής του οικείου δικαστηρίου.

¹⁸ Βλ. χαρακτηριστικά ΣτΕ 3396/2010 (εν αντιθέσει με ΣτΕ 613/2002) & Ε' ΣτΕ 1492/2013.

¹⁹ Βλ. χαρακτηριστικά Convention Citoyenne pour le Climat, <https://www.conventioncitoyennepourleclimat.fr/>.

ΕΝΑ
Ινστιτούτο
Εναλλακτικών
Πολιτικών

ΕΝΑ Ινστιτούτο
Εναλλακτικών Πολιτικών
Ζαλοκώστα 8, 106 71 Αθήνα,
+30 210 364 7912

info@enainstitute.org
www.enainstitute.org

